

KRONIEK

Maar elke bladzijde die hij geschreven heeft, blijft, levend en nieuw. Wat hij naliet is genoeg om hem onder de eersterangs-schrijvers te rekenen en tot een phenomeen te maken in onze arme litteratuur. Sla elk van zijn boeken op, willekeurig, op een willekeurige bladzijde: er is een direct contact met een mensch, die zich totaal en intens uitspreekt. Zijn bewegelijkheid en luciditeit, zijn individueel gevoel, zijn bijzondere preoccupaties, zijn gespierde, sobere stijl geven elke zin een apart accent en dwingen tot onmiddellijk partijkiezen. Tegenover deze figuur, die een zeldzame vriend of een verbeterd vijand wist te zijn, is lauwheid onmogelijk; men is vóór of tegen hem. Hij gaf zich onverbiddelijk rekenschap van zijn eigen persoon en hierdoor dwong hij anderen tot dezelfde onverbiddelijkheid jegens zichzelf. Voor de jongeren, die zijn werk een goed deel van hun jeugd heeft begeleid, was dit een van zijn aantrekkelijkste eigenschappen.

Men heeft lang geen raad met Du Perron geweten. Toen hij zijn geboorteland, Indië, verliet, betekende Europa voor hem Frankrijk. Zijn weg naar de Nederlandsche cultuur vond hij via Parijs. Natuurlijke affiniteit met de Latijnsche geest deed hem Stendhal, Léautaud, Larbaud en Gide als gelukkige voorbeelden vinden; de dichter Du Perron onderging invloed van Rimbaud, Corbière en de fantaisisten. Zoo was hij voorbeschikt, door vorming en persoonlijkheid, om in fel conflict te raken met de Nederlandsche „gravité”. Zijn houding van amateur, die een andere ernst bezit, vond hier weinig begrip. Hierdoor trad hij onze letteren binnen als oppositiefiguur. Met Greshoff, zij het onafhankelijk, begon hij in een drietal bundels (later in *Mikrochaos* vereenigd) de richting van de z.g.

aardsche poëzie. Het directe, naakte woord, het gesproken rythme, het ontbreken van esoterische beelden, het psychologische geval, binnen het verskader behandeld, waren nieuwe elementen in een dichtkunst, die in een rhetorisch epigonisme dreigde te ontaarden.

Den Du Perron van deze verzen vinden wij even onmiddellijk in zijn jeugdroman *Een Voorbereiding* en in zijn verhalen in *Bij Gebrek aan Ernst* en *Nutteloos Verzet* terug. Een ontgoochelde, gevoelige jonge man, onzeker, nuchter en romantisch, innemend en irritant, een talent, dat in sommige verhalen van *Nutteloos Verzet* reeds meesterstukken leverde.

Als figuur trad Du Perron eerst goed op de voorgrond toen hij met Ter Braak in 1932 het tijdschrift *Forum* oprichtte. Hierin verscheen zijn *Uren met Dirk Coster*, dat met het *Démasqué der Schoonheid* van Ter Braak, de litteraire geloofsbelijdenis van de *Forum*-groep inhield. De waarde van de persoonlijkheid, die in de familieroman verburgerlijkt was, afkeer van den litteraat en de geforceerde dichtercultus, smaak en inzicht in Europeesche cultuurwaarden waren de programmapunten van de mannen van *Forum*. De aanval, die Du Perron op Coster deed, was in de eerste plaats gericht tegen de ethische, rhetorische traditie, tegen de valsche ernst en de onechtheid, die remmend op de Nederlandsche cultuur hebben gewerkt. Hierdoor knoopte Du Perron bij Multatuli aan; Multatuli vertegenwoordigde voor hem het hoogste wat in deze landen mogelijk is geweest aan geest, stijl, onbevangenheid, genie en persoonlijkheid. Zijn studies over dezen auteur, *De Man van Lebak* o.a., zijn het beste wat over hem bestaat. Bij een onbevooroordeelde lezing van deze studies moet men zich er achteraf over verbazen dat

LETTERKUNDE

Du Perron bij een dergelijke verbondenheid zijn luciditeit wist te bewaren. Du Perron bezat vooroordeelen, maar hij doorzag ze als zoodanig en hij hield ze alleen vast, omdat hij wist dat ze bij zijn vorm van intens leven behoorden.

Du Perron's critisch proza in de *Cahiers van een Lezer* zijn de geschiedenis van zijn liefden en afkeeren, maar bovenal zijn zij uitingen van smaak. Hierin vindt men zijn amateurshouding nog onverzwakt. Met *De Smalle Mens* en zijn groote roman *Het Land van Herkomst* krijgt de ouder geworden amateur meer het gezicht van een auteur, die de beste eigenschappen van een amateuristische tijd bewaarde. *De Smalle Mens* is een plaatsbepaling in de tijd, waarbij hij zich hartstochtelijk in het strijdperk wierp voor de oude individuele waarden.

In *Het Land van Herkomst* leeft de mensch Du Perron voorgoed, zooals zijn vrienden hem hebben gekend. Het is een der meest volkomen uitspraken van mensch tot mensch, die in het Nederlandsch geschreven zijn. De Indische hoofdstukken bewaren zijn boeiende vertelkunst; de Europeesche hoofdstukken zijn evenzooveel ontmoetingen met zijn vrienden. Zij behouden de sfeer van zijn brillante conversatie, waarbij hij altijd zijn volle persoonlijkheid inzette, den andere prikkelend dit eveneens te doen. Het geeft een beeld van zijn leven dat zich afspeelde om de volstreckte liefde voor een vrouw, — de eigenlijke levensinhoud van zijn romantische en chevalereske persoonlijkheid, en het eenige waarin hij werkelijk gelukkig was.

Ongetwijfeld zal het hoe langer hoe duidelijker worden welke leegte door het wegvallen van zijn figuur ontstaan is. En wie de warmte

van zijn vriendschap gekend hebben, zullen nog sterker een dubbele leegte voelen.

R. van Lier

JO OTTEN (1901—1940)

Ook den schrijver van *Bed en Wereld*, van *Angst*, *Dierbare Vijandin*, van *Muizen en Demonen* hebben wij te betreuren. Velen in ons land verliezen in hem een hartelijken vriend; de literatuur mist voortaan een curieuze verschijning.

Otten vereenigde een onmiskenbare weekheid met een sterke, telkens weer opkomende activiteit. Groot is het aantal sociologische, historische, literaire studies die hij als Dr J. F. Otten in den loop der jaren heeft gepubliceerd. Als Jo Otten, dat is als roman- en novellenschrijver, was hij origineel; niet zoozeer door den vorm, die in hoofdzaak traditioneel was, als wel door den toon en de inspiratie. Het genre dat hij beoefende, doet vanzelf denken aan weergaaf der omringende wereld, aan psychologische ontleding van menschentypen. En inderdaad vindt men bij Otten wel schildering van milieu's, maar vaker nog dan een schilderen, is het een aanduiden en noemen. Men kan ook eerder zeggen dat de personen als uiterlijk-eigenaardig worden gegeven — Otten had veel belangstelling voor amoreel levende typen — dan dat zij innerlijk zouden worden verklaard. De zaak is dat deze romancier geen realist was. Bovenal was hij lyricus. Het was er hem blijkbaar om te doen, door middel van zijn personen zichzelf te uiten. Hij verwerkte altijd in de eerste plaats zijn eigen thema's.

Voornamelijk behoorde hiertoe een klaarblijkelijke angst voor het leven, zoowel voor